

MARKKU FREDMAN
lausunnon laatineen
työryhmän jäsen

Vauhtia oikeudenkäynteihin

Kymmenet ihmisoikeustuomioistuimen tuomiot liian pitkiä oikeudenkäynneistä ovat pistäneet viranomaiset liikkeelle.

Oikeusministeriössä valmisteltiin hallituksen esitys oikeudenkäyntien kiirehtimiseksi ja viipymisen hyvittämiseksi. Valtakunnan-syyttäjänvirasto on koonnut tuomarit, asianajajat ja poliisit laatimaan yhdessä ehdotuksia rikosjuttujen viipymisen estämiseksi.

Myös eduskunnan perustuslakivaliokunta on ryhtynyt selvittämään syitä liian pitkiksi venyneisiin oikeudenkäynteihin. Valiokunta pyysi kesällä kannanottoa viipymisen syistä oikeusministeriöstä, valtakunnansyyttäjänvirastosta, korkeimmasta oikeudesta, ulkoministeriöstä ja Asianajajaliitosta.

Rakenteellisista kysymyksistä nostimme lausunnossamme esiin sen kuinka huonosti tuomarinuran avaaminen on loppujen lopuksi onnistunut. Toisaalta työt ja tekijät eivät jakaannu tasaisesti. Kannatimme tuomareiden erikoistumista tapana saada tehoa asioiden käsittelyyn.

Pohdimme, tulisiko tuomareiden palkkausjärjestelmää kehittää siten, että käräjätuomareille maksettaisiin parempaa palkkaa kuin hovioikeuden nuoremmille jäsenille. Näin käräjäoikeuksiin saataisiin kokeneempia tuomareita. Voisi olla jopa mahdollista rajoittaa muutoksenhakua näyttökysymyksistä, jos alioikeusratkaisu tehtäisiin kolmen kokeneen tuomarin voimin.

Katsoimme myös, että rakenteelliset uudistukset olisi helpompaa toteuttaa, jos tuomioistuimilla olisi ministeriöstä riippumaton keskusjohto.

Rikosprosessin osalta näimme ongelmia avustajien mukaantuloissa esitutkintavaiheessa. Prosessin etenemistä edistäisi myös siirtyminen syyttäjävetoisempaan esitutkintaan.

Riita-asioiden osalta kiinnitimme huomiota preklusiota koskeviin säännöksiin, jotka tekevät prosessin alkuvaiheen raskaaksi. Esiitimme, että oikeudenkäynnissä pyydetävät lausumapyynnöt olisivat yksilöityjä, eli tuomari perehtyisi asiaan jo ennen lausumapyynnön esittämistä. Toivoimme myös tiukempaa prosessinjohtoa valmisteluvaiheeseen ja laadittavien yhteenvetojen laadun parantamista.

Perustuslakivaliokunnan selvitys on tervetullut reaktio ja osoitus siitä, että viipymisestä aiheutuneet tuomiot on otettu vakavasti. Koska Suomi ei eurooppalaisessa vertailussa ole menestynyt tällä saralla, olisi hyvä selvittää, millä keinoin muut maat ovat onnistuneet. Jo pintapuolinen vertailu osoittaa, että Suomessa on poikkeuksellisen laaja muutoksenhakuoikeus.

Meillä syyttäjä ei johda esitutkintaa. Meillä ei myöskään ole mahdollisuutta syytteestä ja rangaistuksesta sopimiseen. *Plea bargain* -järjestelmä on otettu käyttöön jokin aika sitten Saksassa. Tanskassa ja Norjassa on järjestelmät, joilla asiansa selvittävä ja rikoksen tunnustava syytetty voi sopia syyttäjän kanssa siitä, että tämä vaatii tavanomaista lievempää rangaistusta.